

SINGER LAREN

museum | theater | beeldentuin | eten & drinken | bijeenkomsten

JAARVERSLAG 2017

INHOUDS OPGAVE

VOORWOORD	3
MUSEUM	5
THEATER EN LAREN JAZZ	6
PUBLIEKSACTIVITEITEN EN EDUCATIE	8
SINGER SUPPORTERS	11
EVENEMENTEN EN BIJEENKOMSTEN	15
BEDRIJFSVOERING	16
BIJLAGEN	19

VOORWOORD

OPEN!

Op woensdag 6 september 2017 was het zover. Met een spetterend openingsprogramma opende Anna Singer, gespeeld door Anne Wil Blankers, de nieuwbouw van Singer Laren. De genodigden werden getraakteerd op een feestelijk programma met bijdragen van het Nederlands Dans Theater, Youp van 't Hek, Karin Bloemen, de dansers van Dynamic Arts en ceremoniemeester Lucas de Man.

Singer Laren is trots dat haar kleine organisatie erin geslaagd is het grootste project uit haar geschiedenis tot een goed einde te brengen, binnen budget en op tijd. Bovenal zijn we alle publieke instellingen, cultuurfondsen en particuliere supporters die hebben bijgedragen aan de financiering zeer dankbaar. Meer dan 11,5 miljoen van de benodigde 15 miljoen is door particuliere supporters bijgedragen, uniek in cultureel Nederland.

Tijdens het feestelijke openingsprogramma op woensdag 6 september, gevolgd door de Laren Jazz sponsoravond op vrijdag 8 september en het feestelijke dorpsfeest op zondag 10 september, mochten we onze blijdschap, trots en dankbaarheid in deze drie dagen aan alle betrokkenen tonen. Genodigden, sponsors en dorpsbewoners hebben allemaal met het nieuwe Singer kennis kunnen maken.

Het in goede banen leiden van de nieuwbouw tot de opening vroeg veel tijd en aandacht. Desalniettemin is nog een groot aantal andere zaken uit 2017 noemenswaardig.

Het museum kende een veelzijdig aanbod. Een fascinerende overzichtstentoonstelling van en door Desirée Dolron werd gevolgd door een spannende ontdekkingsreis naar de hedendaagse kunst uit Cuba. Na de opening van de nieuwbouw toonde Singer in de tentoonstelling *Mooiste Modernisten* haar mooiste werken uit eigen collectie. In de tuinzalen waren diverse wisselende tentoonstellingen te zien.

Het theaterjaar kende twee gezichten: we begonnen in het tijdelijke theater in de tuinzaal en eindigden in ons prachtige nieuwe theater. De nieuwe zaal werd vanaf juli 'ingespeeld' met try-outs en eindejaarsvoorstellingen van lokale scholen. En in september was het dan zover: met een indrukwekkend optreden van Ellen ten Damme ging ook het nieuwe theaterseizoen in de nieuwe zaal van start. Een feest voor alle bezoekers en bespelers. Door vele al geroemd als mooiste moderne middenzaal van Nederland. Dit resulteerde al twee maanden na de opening in een nominatie als 'Theater van het Jaar' voor zalen tot 450 stoelen.

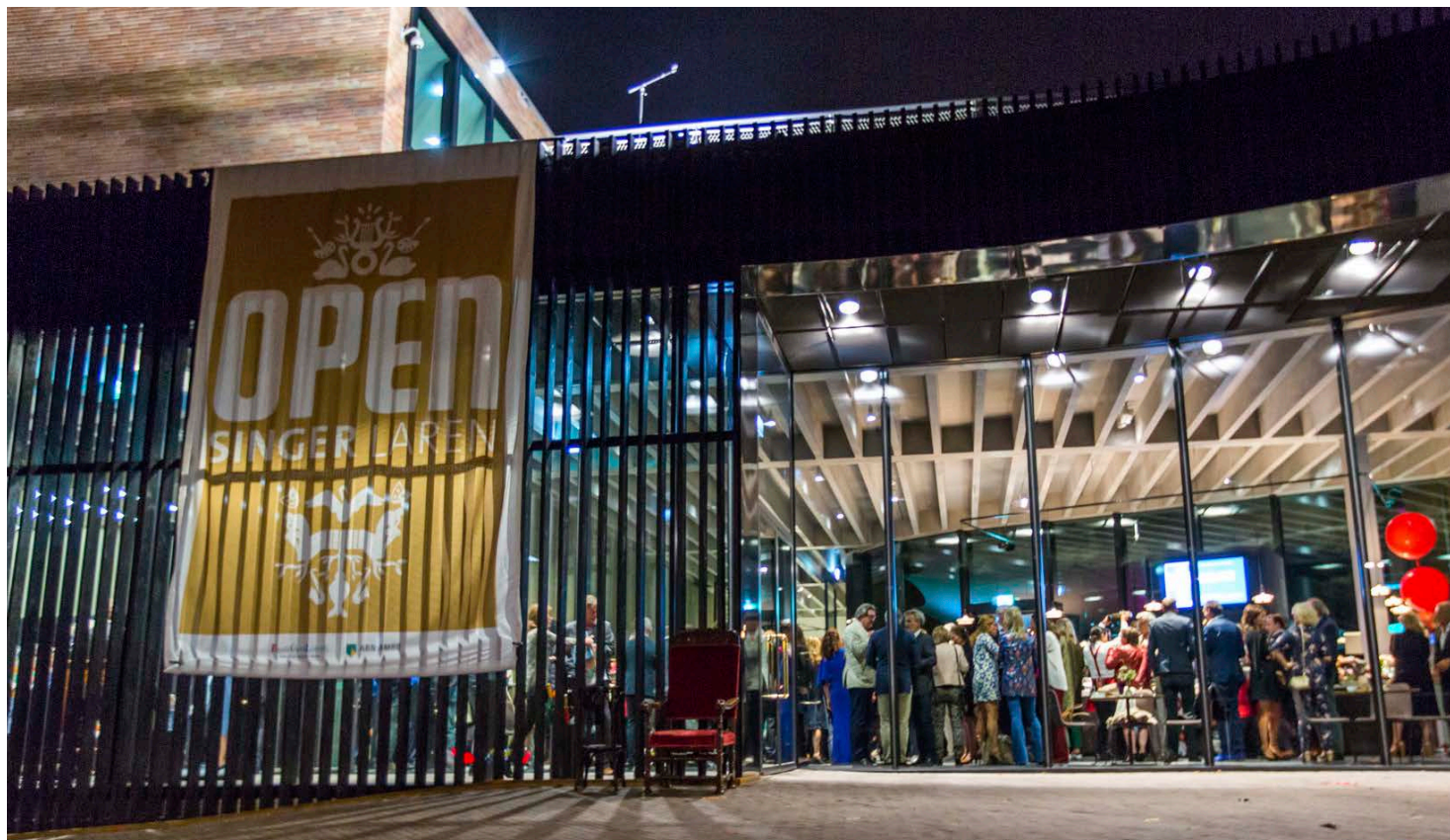
Karin Bloemen zingt tijdens de opening op het dak van het nieuwe theater. Foto: Jan Buteijn

Met de opening van het nieuwe theater zijn we nog beter in staat om onze bezoeker de podium- en beeldende kunsten in gezamenlijkheid aan te bieden. Met een gevarieerd zondagmatinee programma kan onze bezoeker genieten van onze veelzijdigheid door gelijktijdig een bezoek aan het theater, museum, beeldentuin, winkel en horeca te brengen. Een bezoek aan Singer Laren wordt daardoor nog veel meer een culturele belevenis. Onze marketing speelde hier al voor de opening op in met de lancering van de campagne: 'Kunsten komen samen bij Singer thuis'. Onderdeel van de campagne was de publicatie van het allereerste Singer Magazine. Een ware glossy met het programma, aangevuld met interviews, reportages en achtergrondverhalen.

Een mooie samenwerking werd opgezet met de Gemeente Laren en de ondernemersvereniging 'Bijzonder Laren' om het 10-jarige jubileum van de *Elephant Parade* in Laren te vieren. Gedurende de zomer werd Laren verrast met meer dan 50 kunstzinnige olifanten. Samen vormden zij een olifantenparade die startte in het dorp en via de nieuwe entree van Singer eindigde in de beeldentuin. In het Singer Atelier werden op zondagen meer dan 1000 olifantjes beschilderd door jong en oud.

Ondanks al deze inspanning moeten we helaas concluderen dat 2017 in financieel opzicht geen succesvol jaar was. Door de bouwwerkzaamheden en de renovatie van de villa wisten onvoldoende museumbezoekers de weg naar Laren te vinden. De verhuur, horeca en winkel kenden om dezelfde reden in het eerste half jaar ook slechte financiële cijfers. Gelukkig keerden na de opening van de nieuwbouw de bezoekers weer terug en was de eerste tentoonstelling na de opening een groot succes. Helaas was dat onvoldoende om het eerste deel van het jaar te compenseren. Vol vertrouwen zijn we echter over de toekomst nu we zien dat onze bezoekers ons weer in groten getale weten te vinden. Met dit vertrouwen wil ik graag dit bijzondere jaar afsluiten met een woord van dank. Dank aan de Singer medewerkers

Opening nieuwbouw Singer Laren. Foto: Jan Buteijn

voor hun inspanningen, dank aan alle vrijwilligers die in soms lastige omstandigheden onverstoobar hun bijdragen leverden. Ook dank aan onze sponsors BankGiro Loterij, ABN AMRO, Egeria, Gilde Healthcare, De Hoge Dennen, McKinsey & Company Netherlands, NautaDutilh, PwC en Egon Zehnder International voor hun trouwe bijdragen. Als laatste natuurlijk de Gemeente Laren en alle particulieren die ons een warm hart toedragen met hun bijdragen. De brede waardering voor Singer Laren bij een groot en enthousiast publiek is voor een heel groot deel aan hen te danken.

Laren, mei 2018,

Mr. A.A.G. Fluitman,
voorzitter Commissie van Beheer Stichting Singer Memorial
Foundation

MUSEUM

TENTOONSTELLINGEN

De eerste helft van 2017 stond in het teken van de bouw van het nieuwe entreegebouw, theater, horeca, tuin en de verbouwing van winkel en villa. Daarnaast werd de bestrating rond het Singer gebouw vernieuwd en een nieuw parkeerterrein gerealiseerd. Maandenlang werd bovendien de Naarderstraat herbestraat waardoor de bereikbaarheid van Singer Laren bemoeilijkt werd. Tijdens de bouw werd de tuinzaal gebruikt als geïmproviseerd theater en was de Orangerie in gebruik als horeca-gelegenheid omdat de villa in verbouwing was.

Het jaar van de verbouwing wisten 90.000 bezoekers de weg naar het museum te vinden.

De tentoonstellingen *Desirée Dolron*, vormgegeven door de internationaal gerenommeerde vormgeefster Irma Boom en *Cuban Art Now* lieten een frisse wind door Singer waaien en trokken nieuwe bezoekers naar Laren. Met name jongere bezoekers kwamen naar deze tentoonstellingen van hedendaagse kunst.

Na opening van het vernieuwde Singer trok de tentoonstelling *Mooiste modernisten* in drie maanden tijd ruim 34.000 bezoekers. Zoals we gehoopt hadden keerden na beëindiging van de verbouwing en de opening van het nieuwe entreegebouw ook de oude museumbezoekers terug. *Mooiste modernisten*, die het gehele museumgebouw besloeg, toonde de oogst van twee decennia Singer aanwinsten, waaronder de grote schenking Bergense School- en De Ploeg-schilderijen van Renée Smithuis, aangevuld met enkele top-bruiklenen van collega-musea en particulieren. Deze tentoonstelling demonstreerde dat we met de Singer collectie de prelude en bloei van het Nederlands modernisme voor een belangrijk deel kunnen tonen.

Bijzondere vermelding verdient de tentoonstelling *De Stijl. Grafische vormgeving*, samengesteld door Martijn Le Coultre en vormgegeven door Gielijn Escher. Met deze in samenwerking met het Nederlands Affiche museum geproduceerde tentoonstelling droeg Singer Laren bij aan het De Stijl-jaar.

BEZOEKERSAANTALLEN

Totaal aantal bezoekers in 2017: 92.604

Bezoekers *Schoonheid te koop. Kunsthandel Frans Buffa & Zonen* in januari: 543

Bezoekers *Desirée Dolron*: 30.906

Bezoekers *Cuban Art Now*: 26.917

Bezoekers *Mooiste modernisten*: 34.238

Tentoonstelling *Mooiste modernisten*

THEATER EN LAREN JAZZ

SINGER THEATER

Het theaterseizoen kende nadrukkelijk twee gezichten. Tot in mei speelden de voorstellingen in het charmante tijdelijke theater in de tuinzaal van het museum. Ondertussen bereiden wij ons voor op de het testen van de nieuwe zaal. Vanaf juli konden we dit doen met alle eindejaar voorstellingen van de lokale scholen. Deze jonge bespelers met hun ouders en klasgenoten in het publiek mochten als eerste genieten van de prachtige nieuwe zaal.

Op woensdag 6 september was het zover. Met een spetterend openingsprogramma opende Anna Singer, gespeeld door Anne Wil Blankers, waardig de nieuwbouw van Singer Laren. De genodigden werden getraakteerd op een feestelijk programma met bijdragen van het Nederlands Dans Theater, Youp van 't Hek, Karen Bloemen, de dansers van Dynamic Arts en ceremoniemeester Lucas de Man.

Met het feestelijke openingsprogramma van woensdag 6 september, gevolgd door de Laren Jazz sponsoravond op vrijdag 8 september en tenslotte het feestelijke dorpsfeest van zondag 10 september konden we onze blijdschap, onze trots en onze dankbaarheid in drie dagen aan alle betrokkenen tonen. Genodigden, sponsors en dorpsbewoners konden we hierdoor in onze feestelijkheden meenemen.

Youp van 't Hek tijdens de opening van het theater van Singer Laren

Daarna volgde het eerste theaterprogramma in de nieuwe zaal. De bespelers en ons theaterpubliek toonde zich buitengewoon enthousiast met het nieuwe theater. Dit leidde zelfs al na twee maanden in bedrijf tot de nominatie van 'Theater van het Jaar' voor zalen tot 450 stoelen over heel 2017.

In dit bijzondere gebroken jaar trokken in totaal de voorstellingen, lezingen, concerten en bijeenkomsten in het theater, inclusief die van derden, 120.704 bezoekers. De voorstellingen worden begeleid door vrijwilligsters, waarvoor Singer zeer dankbaar is.

LAREN JAZZ

In 2017 een hele nieuwe opzet van de zestiende editie van Laren Jazz, als eerste, externe, evenement in het nieuwe Singer Theater. Geen dubbele shifts meer maar een shift van veertig tafels waar aan vierhonderd sponsorgasten, die werden verwelkomt in de nieuwe theaterfoyer voor aanvang van het zaalprogramma, konden dineren in de villa en de museumzalen.

In het prachtige nieuwe theater werden de sponsors verrast met een optreden van De Dutch Concert Big Band van het Conservatorium van Amsterdam, onder leiding van Johan Plomp, met soliste Edsilia Rombey, met in het voorprogramma een optreden van de Nederlandse zanger en gitarist Jim van der Zee.

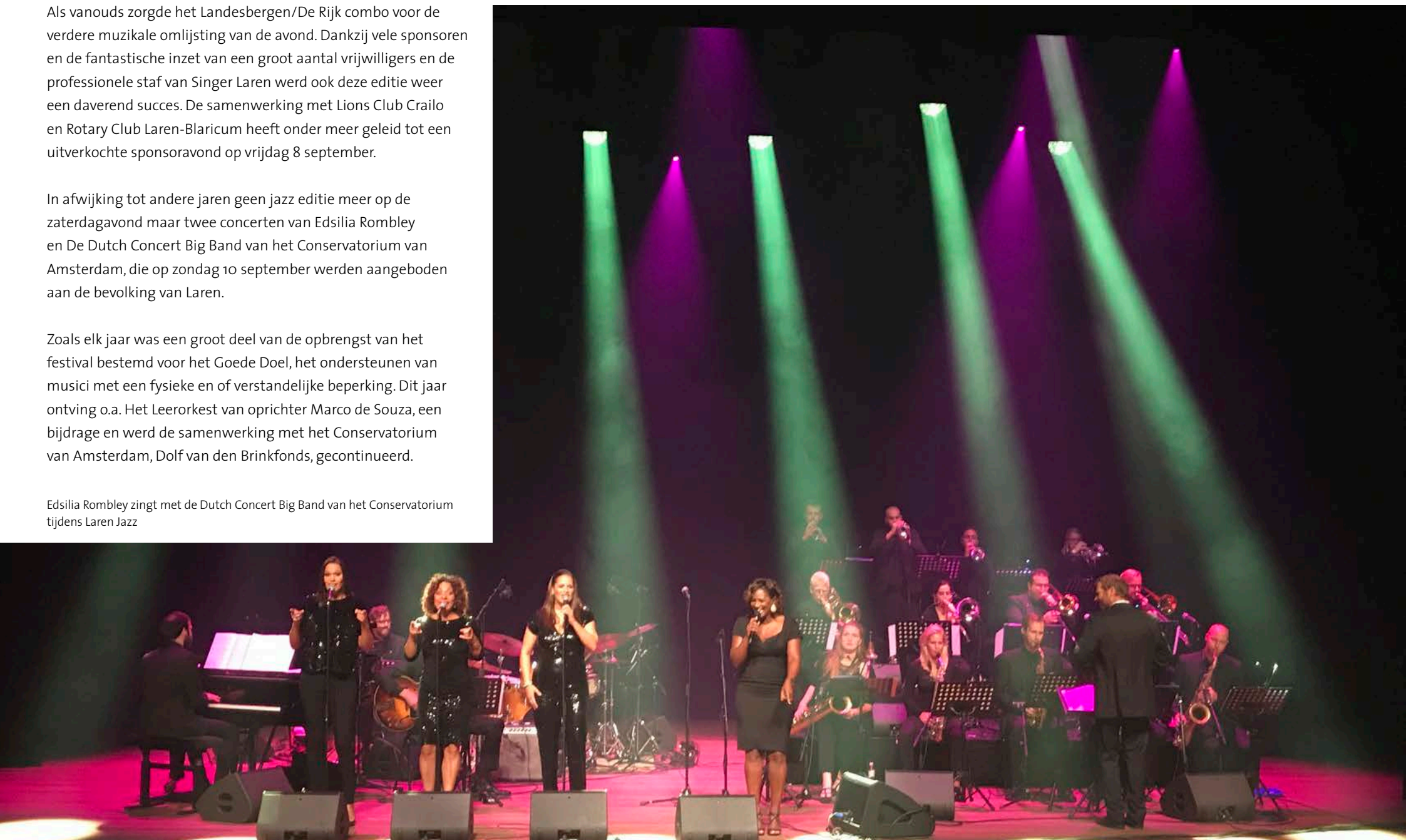

Als vanouds zorgde het Landesbergen/De Rijk combo voor de verdere muzikale omlijsting van de avond. Dankzij vele sponsors en de fantastische inzet van een groot aantal vrijwilligers en de professionele staf van Singer Laren werd ook deze editie weer een daverend succes. De samenwerking met Lions Club Crailo en Rotary Club Laren-Blaricum heeft onder meer geleid tot een uitverkochte sponsoravond op vrijdag 8 september.

In afwijking tot andere jaren geen jazz editie meer op de zaterdagavond maar twee concerten van Edsilia Rombley en De Dutch Concert Big Band van het Conservatorium van Amsterdam, die op zondag 10 september werden aangeboden aan de bevolking van Laren.

Zoals elk jaar was een groot deel van de opbrengst van het festival bestemd voor het Goede Doel, het ondersteunen van musici met een fysieke en/of verstandelijke beperking. Dit jaar ontving o.a. Het Leerorkest van oprichter Marco de Souza, een bijdrage en werd de samenwerking met het Conservatorium van Amsterdam, Dolf van den Brinkfonds, gecontinueerd.

Edsilia Rombley zingt met de Dutch Concert Big Band van het Conservatorium tijdens Laren Jazz

PUBLIEKS- ACTIVITEITEN EN EDUCATIE

Terwijl het nieuwe theater gebouwd werd, bleven de deuren van het museum geopend en was er net als ieder jaar een breed programma-aanbod van workshops, lezingen, rondleidingen en evenementen. Opvallend is dat in het jaar van verbouwing en nieuwbouw, het aantal deelnemers aan buitenschoolse educatie groeide. Ruim 3.800 kinderen volgden een workshop in het Singer Atelier of gingen met een speurtocht in het museum op pad. (In voorgaande jaren lag dit aantal rond 2.500 kinderen).

ONDERWIJS

Ondanks de verbouwing wisten scholen het museum te vinden. Er kwamen minder leerlingen op bezoek dan in 2015. In totaal bezochten 2.900 leerlingen het museum. (Van het primair onderwijs deden 1.150 leerlingen mee aan een begeleid museumprogramma en van en het voortgezet onderwijs 1.750 leerlingen). Trouwe samenwerkingen met de Internationale SchakelKlas (ISK) en de mytyschool werden voortgezet, maar ook nieuwe scholen werden verwelkomd.

PUBLIEKSBEGELEIDING EN RANDPROGRAMMERING

Bij de tentoonstellingen werden verschillende producten aangeboden: tekstboekjes, audiotours, rondleidingen en lezingen. Ook werden uiteenlopende publieksactiviteiten georganiseerd. Het uitgangspunt van de randprogrammering bij de expositie van de hedendaagse fotograaf Desiree Dolron, was de portrettenserie *Xteriors*. Er werden portretfotografiewerkshops

georganiseerd voor families en kinderen waarbij het Singer Atelier werd omgetoverd tot fotostudio. In navolging van de modellen in de serie *Xteriors* van Desiree Dolron werden de deelnemers tegen een donkere achtergrond gefotografeerd. Ook werd aandacht geschonken aan de basisbeginselen van de portretfotografie en aan de belichting. Voor volwassenen werd een Meet the artist avondopenstelling georganiseerd. Desiree Dolron werd geïnterviewd en gaf uitleg bij haar werk.

Als voorbereiding op de fototentoonstelling brachten de rondleiders een bezoek aan Foam. Hier kregen zij een rondleiding en verdiepten zij zich in de VTS methode (Visual Thinking Strategy) waarbij in een open gesprek, door het stellen van vragen, gekeken wordt naar kunst. Hoe laat je bezoekers langer kijken? Welke vragen stel je om publiek te laten nadenken over de beweegredenen van een kunstenaar? De rondleiders hebben ervaren hoe het is om met elkaar het verhaal van de kunstenaar, het onderwerp en de context van de expositie te ontdekken. Het bezoek aan Foam was voor de rondleiders erg zinvol en leerzaam. Het heeft invloed gehad op de eigen ontwikkeling maar ook de manier waarop zij zelf rondleidingen geven.

Olifanten schilderen in het Singer Atelier tijdens de *Elephant Parade*

Bij de zomertentoonstelling *Cuban Art Now*, een privé-verzameling Cubaanse kunst, gaf museumdirecteur Jan Rudolph de Lorm een lezing over de meest prominente hedendaagse kunstenaars van Cuba. De zomer kreeg nog meer kleur door de internationale openluchttentoonstelling *De Elephant Parade*, die in Laren te zien was.

Na de opening van het nieuwe theater en entreegebied in september werd in oktober de najaarstentoonstelling *Mooiste modernisten* geopend. De vaste collectie en bijzondere bruiklenen toonden het verhaal van het Hollands modernisme.

Het zondagmiddagprogramma 'Vier de kunsten' ging van start. Met dit programma komen verschillende kunstdisciplines aan bod en worden theater en museum met elkaar verbonden. In het theater worden voorstellingen en lezingen geprogrammeerd met als onderwerp beeldende kunst. Op vertoon van een theaterkaartje kan op zondag ook het museum worden bezocht. Bezoekers genieten nog meer van al het moois dat Singer Laren te bieden heeft.

DE ELEPHANT PARADE IN LAREN

Wie in de zomer Laren bezocht, kon de kleurrijke olifantenparade bewonderen. De internationale openluchttentoonstelling vierde haar tienjarig bestaan in Laren en van 18 juni tot half september veroverden tientallen beschilderde olifantenbeelden het dorp. De parade was niet alleen in het centrum te zien, ook Singer Laren deed mee.

In de nieuwe foyer, beeldentuin en zelfs op het dak van het theater pronkten olifantenbeelden. Tijdens de *Elephant Parade* konden bezoekers op zondag een eigen olifantenbeeldje beschilderen in het Singer Atelier. Ruim 1.000 beeldjes zijn beschilderd en het atelier was druk bezet. Veel families met kinderen, maar ook volwassenen wisten het atelier te vinden. Speciaal voor het 'Olifantenatelier' werden junior atelier-medewerkers ingezet: leerlingen van het voortgezet onderwijs ontvingen de bezoekers en verzorgden de materialen. Dat in 2017 meer families en kinderen op bezoek zijn gekomen is te danken aan het Olifantenatelier.

Elephant Parade in de tuin van Singer Laren

PIM IN SINGER LAREN

Hoe vrolijk de olifanten ook waren, het hoogtepunt van 2017 was natuurlijk de opening van het nieuwe theater en entreegebied. Begin september brak een feestelijke periode aan en vonden er verschillende activiteiten plaats om dit met iedereen te vieren. Speciaal voor kinderen werd het nieuwe prentenboek 'Pim in Singer Laren' gemaakt. Niemand minder dan Gitte Spee, illustrator, kinderboekenschrijver en inwoner van Laren, illustreerde en schreef een spannend verhaal over Pim, een eenzame zwervkat, die op een dag in Singer Laren terechtkomt en daar een spannend avontuur beleeft.

Naast officiële openingen voor genodigden vond op zondag 10 september de dorpsopening plaats. Alle inwoners van Laren waren van harte welkom en er was een gratis publieksprogramma voor alle leeftijden. Het nieuwe kinderboek werd gepresenteerd en dit werd in de tuin gevierd. Daar las Gitte Spee, onder muzikale begeleiding van de Larense Muziekvereniging St. Jan voor uit haar nieuwe prentenboek.

Het figuurtje Pim, de zwervkat, is dankzij het mooie boek geïntroduceerd en hij gaat niet meer weg. Pim heeft een rol gekregen binnen het educatieve programma. Er is voor kinderen vanaf 4 jaar een speciale Pim speurtocht door de tentoonstelling en er zijn plannen om een museumles te ontwikkelen voor het primair onderwijs waarbij muziek- en kunsteducatie samenkomen. Singer Laren is een plek waar verschillende kunsten elkaar ontmoeten. Dat unieke aspect zal zowel in programmering als binnen het educatief aanbod in de toekomst nog meer worden uitgedragen.

Gitte Spee leest voor onder muzikale begeleiding van Muziekvereniging St. Jan

Illustratie van Gitte Spee uit 'Pim in Singer Laren', 2017

SINGER SUPPORTERS

GEMEENTE LAREN

De afspraken die Anna Singer-Brugh met de gemeente maakte bij de oprichting van de Stichting Singer Memorial Foundation maakt de gemeente Laren een belangrijke partner voor Singer Laren. Bij de besluitvorming rond de bijdrage van de gemeente aan de nieuwbouw van Singer Laren speelde de wens van de gemeente om tot een 'lossere' toekomstige band met Singer Laren te komen een rol. De afspraken die in 1956 gemaakt zijn moesten daarom gewijzigd worden.

In 2014 zijn de afspraken met de gemeente over de bijdrage voor het onderhoud en de exploitatie vervangen door een afspraak

over een vaste subsidiebijdrage. Onderdeel van de nieuwe afspraken is dat Singer Laren belangrijke culturele diensten aan de gemeente en de Larense gemeenschap blijft leveren. Daarbij levert Singer Laren tevens een belangrijke bijdrage aan de Larense economie. Op 10 september vierde Laren het dorpsfeest waarbij de Stichting Laren Jazz twee gratis concerten aanbood. Geïnteresseerden konden het concert van Edsilia Rombley bijwonen. De kleine gasten konden een voorlees voorstelling van Gitte Spee met muzikale begeleiding van de Muziekvereniging St. Jan bijwonen in de tuin. Inwoners van Laren hadden op deze dag gratis toegang tot het museum.

Bijdrage Bank Giro Loterij tijdens Goed Geld Gala 2017

DE BANKGIRO LOTERIJ

Tijdens het Goed Geld Gala in februari 2017 heeft Singer Laren een cheque van 51.738 euro voor het geormerkt werven mogen ontvangen van de BankGiro Loterij. Medewerkers van de BankGiro Loterij verkopen sinds december 2014 loten in het museum. De helft van de opbrengst van een verkocht lot gaat naar Singer Laren. Daarnaast mocht Singer Laren voor de elfde achtereenvolgende keer een cheque van 200.000 euro in ontvangst nemen. De bestemming van de bijdrage is door de BankGiro Loterij geormerkt voor aankoop van kunst ter uitbreiding van de eigen collectie, restauratie van werken uit de eigen collectie en de presentatie daarvan. Naast de bijdrage van de gemeente Laren ontvangt Singer Laren geen overheidssubsidie. Hierdoor vormt de steun van de BankGiro Loterij een cruciale factor in ons bestaan.

BEDRIJFSSPONSORS

Dit jaar werd de Stichting Memorial Foundation ondersteund door de bijdragen van de Gemeente Laren, de BankGiro Loterij en door de sponsors ABN AMRO Bank, Mc Kinsey & Company Netherlands, NautaDutilh, PwC, Egon Zehnder International, Egeria en Gilde Healthcare.

SINGER FELLOWS EN FELLOW FOUNDERS

De sinds 2004 bestaande actie 'Singer Laren moet verder, u doet toch mee', kent inmiddels een verheugend aantal Fellows. Fellows zijn geen calculerende burgers die uitsluitend de kosten en baten analyseren, maar onbaatzuchtige supporters die beseffen dat hun bijdrage noodzakelijk is voor een bloeiend Singer. Er hebben zich nu rond de honderd particulieren aan Singer Laren verbonden met een meerjarige lijfrente van in totaal enkele tonnen euro's per jaar. Enkele tientallen zogenaamde Fellow Founders schenken nog veel grotere jaarlijkse bedragen voor een periode van tien jaar. De mecenasen steunen financieel het nieuwbouwproject van Singer Laren. De Fellows en Fellow Founders maken daarmee onder andere de uitvoering van bijzondere projecten op de terreinen communicatie, educatie en publieksactiviteiten mogelijk. De Fellowactie zal ook de komende jaren actief worden uitgevoerd. De Singer zakenvrienden zijn opgenomen in de business fellows. Men kan hierdoor ook zakelijk deelnemen aan het fellow programma.

De Fellow Founders werden tijdens de Fellow Founderdag bijgepraat in de nieuwbouw over het nieuwe theaterprogramma en de aankomende tentoonstellingen. Men kreeg een korte tour door de tentoonstelling *Desirée Dolron*. Henni Haselaar toonde haar aquarellen gemaakt van de nieuwbouw en vertelde hoe zij te werk gaat. Tijdens het diner verzorgde Daan Kien de muzikale omlijsting.

Tijdens de Fellowmiddag werd er in groepen diverse rondleidingen gegeven door de nieuwbouw en door de tentoonstelling *Cuban Art Now*. De Fellows konden als eerste genieten van een diner op het podium van de nieuwe, nog niet gereed zijnde theaterzaal.

YOUNG SINGER

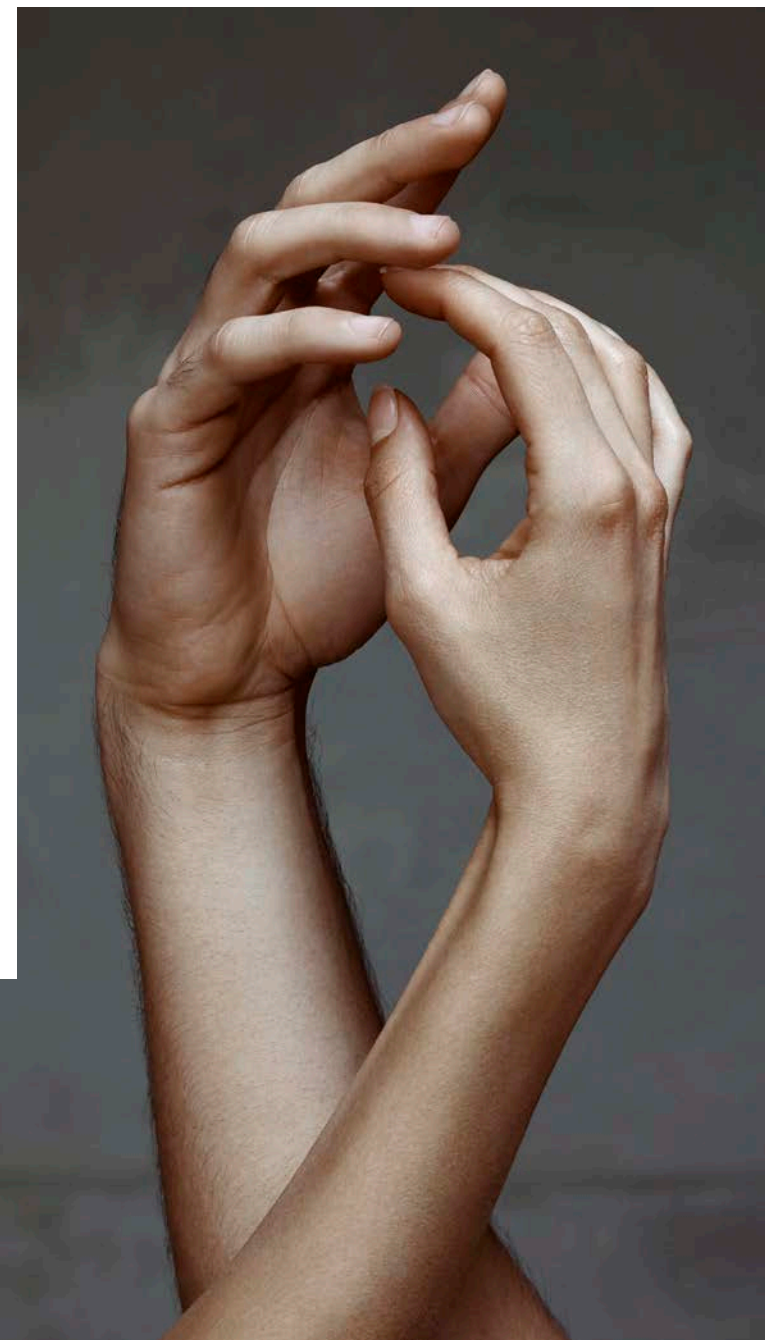
Het in 2011 gestarte initiatief Young Singer, een groep jonge Singer Supporters, begon het jaar 2017 met de Nieuwjaarsborrel samen met de Fellow Founders en Fellows. Het jaarlijkse Voorjaarsdiner stond in het teken van de tentoonstelling *Desirée Dolron*. Voorafgaand aan het diner kon men genieten van een muzikaal jazzy optreden van Gijs Idema en Anna Serierse.

Tijdens het Young Singer zomerevent werd het werk *After Rodin* van Erwin Olaf gepresenteerd wat met bijdragen van de Young Singers is aangeschaft. Daarna volgde een rondleiding door de nieuwbouw.

De zevende familiedag, werd dit jaar niet traditiegetrouw op de laatste zondag in september gevierd, maar op 19 november. Ouders en kinderen vanaf 8 jaar gingen naar de voorstelling *Drs Down* en kregen een meet & greet na afloop van de voorstelling met de acteurs. De jongere kinderen gingen met Pim op speurtocht door het museum en volgden een workshop in het atelier.

Natuurlijk werd de welkome steun aan Singer Laren niet vergeten. Ook voor Young Singers biedt de Geefwet meer fiscale mogelijkheden en schenkers van een lijfrente genieten maximaal voordeel en daarvan profiteert Singer Laren!

Erwin Olaf, *After Rodin VI – Cathedral*, 2016, Collectie Singer Laren, verworven met steun van de Young Singers

SINGER VRIENDEN

Het bestuur vergaderde in het afgelopen jaar vijf maal en hield in november een brainstorm middag. In december vond de gezamenlijke vergadering van de Commissie van Beheer plaats. In 2017 was het aantal begunstigers van de Stichting Vrienden 1068 waarvan 1042 Vrienden en 26 Bedrijfsvrienden.

Tijdens de vergadering met de Commissie van Beheer heeft de heer C.L. Hamming het penningmeesterschap overgenomen van de heer F.B. Deiters. Het Singer en in bijzonder de Stichting Vrienden zijn de heer F.B. Deiters zeer dankbaar voor zijn grote inzet met name in de jaren dat de nieuwbouw van het theater, de entree, het depot en de eerste stappen naar een nieuw tuinontwerp hebben plaatsgevonden. Het bestuur van de Stichting vrienden heeft dan ook unaniem besloten om de heer F.B. Deiters bij zijn afscheid het erelidmaatschap van haar Stichting aan te bieden.

Opening tentoonstelling
Desirée Dolron

Activiteiten

Voor de Vrienden van Singer Laren werd 2017 weer een jaar met verschillende ontvangsten voor de openingen van de tentoonstellingen.

Het jaar begon met de overzichtstentoonstelling van de Nederlandse fotografe Desirée Dolron. In aanwezigheid van de kunstenaar leidde Jan Rudolph de tentoonstelling in op donderdag 19 januari. Omdat het theater nog in aanbouw was vond dit plaats in de Tuinzaal waarna de Vrienden, na het nuttigen van een drankje en een hapje, de bijzondere foto's en video's konden bekijken.

De tentoonstelling *Cuban Art Now*, de kunstcollectie van Bas en Xanta Berger werd feestelijk geopend in Cubaanse sferen met live muziek op 7 juni.

En toen was het eindelijk zover en werden de Vrienden op zaterdag 9 september uitgenodigd voor een grootse opening van het nieuwe theater met als absoluut hoogtepunt het optreden van Edsilia Rombley met een big band. Zij trad op voor 2 volle zalen Vrienden die swingend de zaal verlieten.

Op 15 oktober werd de tentoonstelling *Mooiste Modernisten* geopend in het nieuwe theater. Na een introductie van Jan Rudolph de Lorm volgde een lezing door Prof. Dr. Paul Schnabel: *De Tweede Gouden Eeuw*, met aansluitend een optreden van concertpianiste Mitsuko Saruwatari Ravel.

Jaarlijkse vrijwilligersuitje naar het Drents Museum

Artotheek

De artotheek heeft een nieuwe naam: Anna Singer Artotheek. Aan de artotheek 2017-2018 doen 42 hedendaagse professionele kunstenaars mee met in totaal 101 werken. De voorjaarsartothek is tentoongesteld in de Van den Brinkgalerij. Artotheekcommissie bracht de werken samen voor de uitleen en verkoop. Alle supporters van het Singer Museum zijn uitgenodigd (met uitzondering van de leden). Harriet Stoop hield jaarlijkse lezing over 7 van de 42 deelnemende kunstenaars en hun werken. Ongeveer 120 belangstellenden, supporters en kunstenaars kwamen luisteren in het nieuwe Singer theater. Ook tijdens de Najaarsartothek zijn de kunstwerken in de Van den Brinkgalerij tentoongesteld. De prachtige opstelling van werken van de artotheek trok de belangstelling van de vele museumbezoekers. Nieuwe Vrienden hebben zich aangemeld om zo werken te kunnen lenen en/of kopen. Tijdens beide uitleensessies zijn bijna alle werken uitgeleend, tot nu toe werden er 12 werken verkocht, totale waarde 14.900 euro. (totale opbrengst artotheek 2016-2017: 21.575 euro, 21 verkochte werken)

De Artotheekcommissie is uitgebreid met twee nieuw commissieleden: Monique Vos-van Acker en Eef Langeler-Nuijten. Frans van Heemstra nam afscheid.

Singer Shop

De Singershops werd dit jaar door 34 enthousiaste Vriendenvrijwilligers gerund. Dit gebeurt onder de auspiciën van de shopmanager Karen Kühbauch en de shopassistente Caroline Laoût.

In verband met de nieuwbouw werd de shop in de zomermaanden een aantal malen intern van locatie veranderd, in een deel van de shop werden de olifanten voor de *Elephant Parade* verkocht, een nieuw kassasysteem werd ingevoerd, het assortiment flink uitgebreid. Kortom; elke week als men kwam werken was er veel veranderd. Gelukkig bleken onze vrijwilligers

met al deze aanpassingen flexibel om te gaan. Daarnaast werd er meegeholpen met de af- en opbouw van de shop. Voor elke nieuwe tentoonstelling kregen de vrijwilligers een uitnodiging voor de Personeelsrondleiding door Jan Rudolph de Lorm met aansluitend een winkelinstructie.

In november werd er voor de vrijwilligers een rondleiding gegeven achter de schermen van het nieuwe gebouw. Daarna werden de dames (en één heer) uitgenodigd voor een 'inpakcursus'. Hierin werden de basistechnieken en handigheidjes uit de doeken gedaan voor het inpakken van diverse cadeautjes. De ochtend werd afgesloten met een gezamenlijke lunch. De Stichting Vrienden Singer Laren waardeert in grote mate de betrokkenheid en inzet van alle Vriendenvrijwilligers en organiseert samen met de Commissie van Beheer als dank een jaarlijks uitstapje voor alle Singer vrijwilligers. Dit jaar reisden we richting het noorden naar het Drents Museum in Assen. Na een ontvangst door de algemeen directeur Harry Tupan, volgde een rondleiding door de tentoonstelling en sloten we af met een gezamenlijke lunch. Een zeer geslaagde dag.

Dankzij al deze belangeloze inspanningen van onze Vriendenvrijwilligers kunnen wij terugkijken op een succesvol verkoopjaar.

SINGER LEDEN

Singer Leden is de oudste en grootste supportersclub van Singer Laren. Opgericht bij de opening in 1956, heette deze vorm van ondersteuning ACC (Algemeen Cultureel Centrum). De Leden van Singer Laren kopen circa 50% van de beschikbare theaterkaartjes. Zij zijn daarmee een factor van belang voor de continuïteit van het theater. De leden hebben ook het hele jaar door gratis toegang tot het museum. De in verhouding bescheiden contributie van enkele tientjes is vaak snel terugverdiend met de korting op de kaartjes en het gratis museumbezoek. Hierin ligt een belangrijke reden voor het grote aantal leden.

EVENEMENTEN EN BIJEENKOMSTEN

Salon Residence 2017

Vanaf september 2017 is Singer Laren door het gereed komen van de nieuwbouw weer dé unieke locatie voor het organiseren van zakelijke en particuliere evenementen. Met ingang van april 2017 is de afdeling Evenementen en Bijeenkomsten vanwege de verwachte grote interesse dan ook uitgebreid met een nieuwe collega.

Voorafgaand aan de officiële openingsweek in september is de theaterzaal al in juli in gebruik genomen door de Larense basisscholen en balletschool voor hun eindejaar voorstellingen. Sinds de opening in september zijn talloze bekende huurders teruggekeerd en heeft Singer Laren ook nieuwe opdrachtgevers aan zich verbonden. Onder de bekende huurders onder andere

toneelgezelschap De Papegaai, Sociëteit Het Gooi van 1945, Laren Jazz, Tussen Kunst & Kitsch en ABNAMRO.

Ook werd het exclusieve interieurevent Salon Residence weer in Singer Laren georganiseerd. Van 28 september tot 1 oktober werden in de tweede editie talloze bezoekers getraakteerd op een unieke interieurbelevens in theater, villa en museum.

Al met al was 2017 een memorabel jaar voor de afdeling Evenementen en Bijeenkomsten. Na opening van de kas en beeldentuin in mei 2018 zal ook het laatste deel van de verbouwing klaar zijn en kan Singer Laren als locatie ook op dit front, weer jaren vooruit.

Horeca

De afdeling Horeca is altijd actief. Zij opereert dagelijks als buffet voor de museumbezoekers, verzorgt de catering voor theater Gasten, en speelt een hoofdrol in de uitvoering van alle partijen en evenementen die via de afdeling Evenementen binnenkomen. Verder valt te denken aan de opening van een tentoonstelling, een vergadering of een diner, allemaal zaken waar de horeca nauw bij betrokken is. Als onderdeel van de nieuwbouw is ook de horeca stevig vernieuwd.

Sinds de opening in september 2017 zijn de horeca en het terras openbaar toegankelijk geworden.

BEDRIJFSVOERING

BESTUUR EN ORGANISATIE

We namen afscheid van enkele medewerkers en verwelkomden nieuwe.

Wil Otten, suppoost, ging met pensioen en wij namen afscheid van Marleen Oudendal als shopassistent.

Caroline Laoût werd aangesteld als nieuwe shopassistent. Het team van publieksservice werd uitgebreid met Erica van den Bent, Astrid de Jager, Mirte Bouman en Bas Menninga. De horeca werd uitgebreid met Marianne van Eck, Marijke Krumpelman, Yvonne van Beek en Merlijn de Vries.

Richard Meijerink werd als huismeester en toneelmeester aangesteld en Bram van Steijn kwam het team van theater-technici versterken.

Bart Calis en Laura Rijnja werden beiden aangesteld als suppoost.

VRIJWILLIGERS

Singer Laren heeft 158 medewerkers waarvan 99 vrijwilligers. De verkoop in de museumshop en de artotheek wordt geheel gerund door vrijwilligers van de Stichting Vrienden van het Singer Museum. Verder worden functies zoals museum- en theatergastvrouw, assistent museale research, bibliotheek en archief ook vervuld door enthousiaste vrijwilligers. De bedrijfsvoering van Singer Laren zou in groot gevaar komen als zij de inzet van haar vele vrijwilligers zou missen. Daarnaast zetten alle bestuursleden en commissieleden zich ook op vrijwillige basis in. Singer Laren is dankbaar en trots op haar unieke bedrijfsmodel.

Gala avond 'Adopteer een Stoel'

In 2017 namen wij afscheid van onze vrijwilligers Marleen Huisman, Agaath van Bommel, Anne Dronkers en Léonie Schretlen. Met de uitbreiding van de nieuwe winkel en de ruimere openingstijden van de Singer Shop was er plaats voor een groot aantal nieuwe vrijwilligers: John Roovers, Marya Teerink, Sylvia Vos, Liesbeth van der Veen, Myriam Wijgman, Jutta König, Bien van der Vleugel, Engeline van Rens en Hilde Boot.

Bij de gastvrouwen en gastheren museum zagen we Ina van Gent, Mieke Cleef-van Rens, Kino Jansonius, Afke Liem Okma, Ineke Meijer-Hoogeveen en Margreet Huijg gaan. Sylvia Vos stapte over naar de museumwinkel. We verwelkomden Jessica Westwater, Leontien Ceulemans, Monique van Bortel, Lilian Hesp, Jacqueline Kroijmans, Lisette de Keijzer en Joyce Weijburg.

Bij de theatergastvrouwen en gastheren zagen we een uitbreiding in het aantal vrijwilligers met Marianne Pot, Anna Kielstra, Dennis van Puijmbrouck, Esther Eggenkamp, Ingeborg Capitain en Hilda Bouwsema.

PUBLICITEIT

Bij Singer thuis

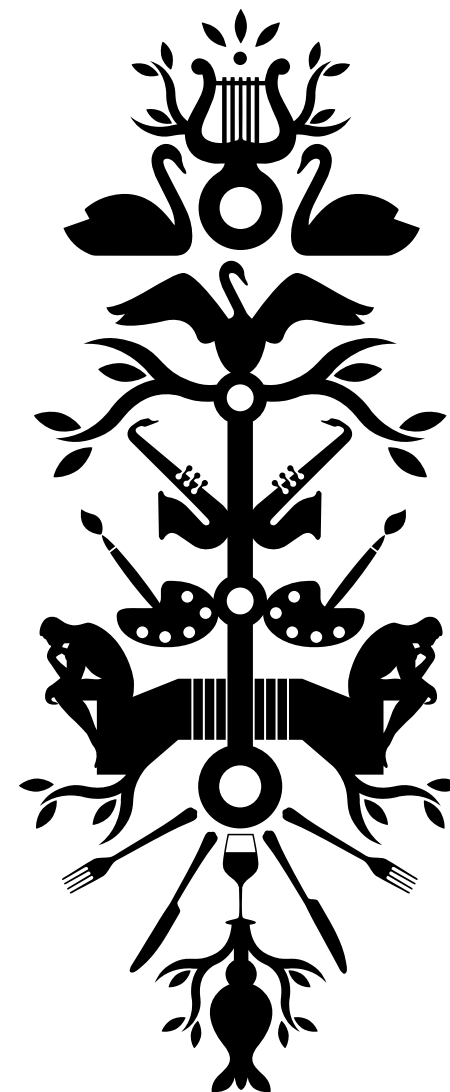
Het jaar 2017 stond grotendeels in het teken van de opening van het nieuwe theater en de centrale entree die het museum, theater, villa en beeldentuin met elkaar verbindt. Dit moment is aangegrepen om een nieuwe communicatiestrategie te ontwikkelen. Een communicatiestrategie die het overkoepelende thema 'Bij Singer thuis' heeft meegekregen.

Singer Laren is meer dan een museum dat zich richt op het Nederlands modernisme en particuliere kunstverzamelingen. Singer Laren is meer dan beeldende kunst, meer dan een theaterzaal. Het is juist de combinatie, het bruisende culturele centrum, het 'buurthuis' voor iedereen in 't Gooi en ver daarbuiten, die op een gastvrije manier van de kunsten wil genieten. De plek, de villa, de historie, de programmering, de gastvrijheid, de veelzijdigheid, het culturele centrum, het ondernemende karakter, het komt allemaal samen in het vernieuwde Singer Laren. De rode draad is de plek: het huis van de Singers, het huis voor de kunsten dat het tegenwoordig is. In het huis van Anna en William Singer is het allemaal begonnen. Bij de Singers aan de eettafel, bij het haardvuur of aan de tuintafel is de basis gelegd voor het huidige Singer Laren.

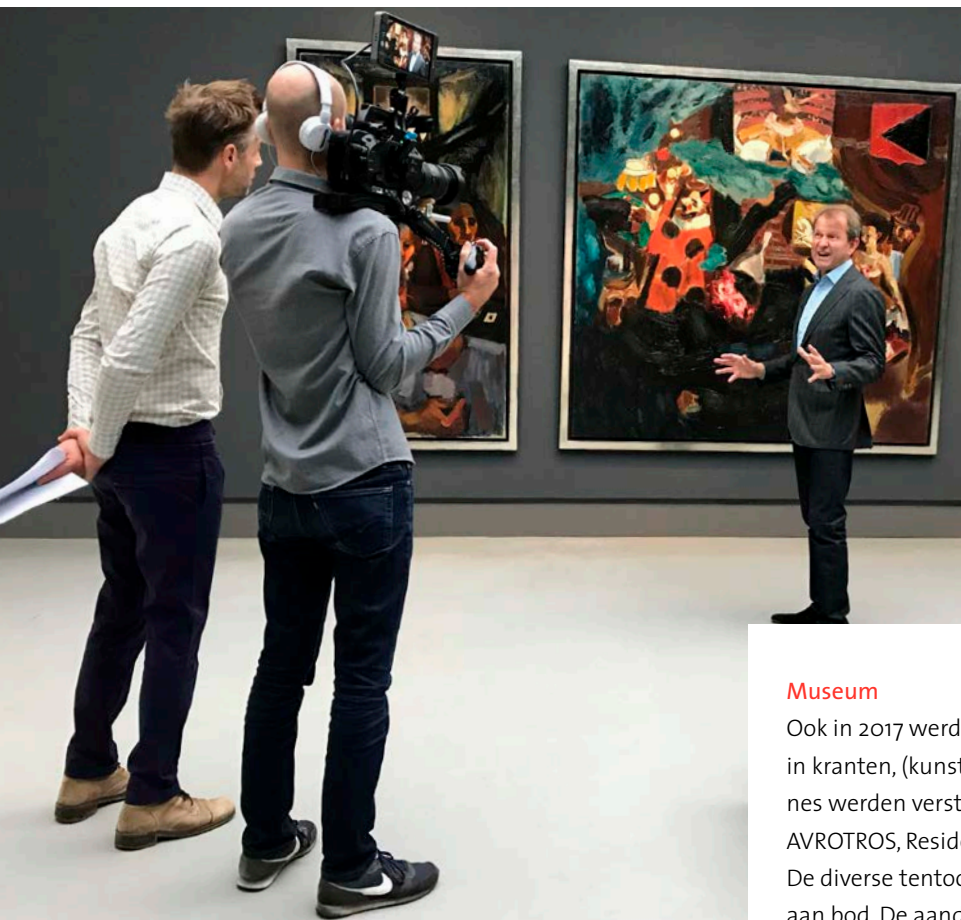
Huisstijl

Om de veelzijdigheid van Singer Laren aan te geven, is in samenwerking met Studio Kluif de 'Singer totem' ontwikkeld. Een 'totempaal' die bestaat uit de verschillende elementen van Singer Laren. De Denker, de wilde zwanen, de concertharp, het schilderspalet en het theatermasker: diverse elementen die samen Singer Laren vormen.

Het portret dat Jacob Dooijewaard in 1939 van Anna Singer maakte heeft na de verbouwing weer een prominente plek in villa De Wilde Zwanen gekregen, de door Anna en William Singer gebouwde villa. De kleuren uit het schilderij vormen de basis voor de nieuwe huisstijlkleuren.

Jacob Dooijewaard, *Portret van Anna Singer-Brugh*, Collectie Singer Laren

Opnames voor Museum TV

Website

De website is in 2017 in samenwerking met marketing platform Peppered volledig vernieuwd.

Museum TV

In 2017 werd een samenwerking aangegaan met MuseumTV. MuseumTV is een samenwerking van diverse Nederlandse Musea. Bij een tentoonstelling wordt een korte documentaire gemaakt en een aantal Art Bites voor gebruik op social media. De korte documentaire is te zien via de website en in het museum.

Museum

Ook in 2017 werd voor elke tentoonstelling campagne gevoerd in kranten, (kunst)tijdschriften, abri's en online. Deze campagnes werden versterkt door marketingacties met partners zoals AVROTROS, Residence, Elsevier en andere tijdschriften. De diverse tentoonstellingen kwamen regelmatig in de pers aan bod. De aandacht in de nationale en internationale pers voor de overzichtstentoonstelling van het werk van Desirée Dolron was overweldigend.

Het museum maakte daarnaast reclame via social media (Facebook, Twitter en Instagram). Het aantal 'vind-ik-leuks' op de museum facebookpagina en de volgers op Twitter groeide wederom.

Theater

Het theaterseizoen ging in 2017 van start met het allereerste Singer Magazine: het traditionele programmaboekje in een

nieuwe jas. Een ware ‘glossy’ met het volledige programma, aangevuld met achtergrondverhalen en diverse interviews. Eind mei werd het magazine in de BEL gemeente huis aan huis verspreid. Relaties en Singer supporters buiten de BEL gemeente ontvingen het magazine per post. Veel aandacht is in 2017 besteed aan de facebookpagina van het theater. Het aantal volgers en ‘likes’ groeide fors. Eind 2017 introduceerden we de ‘bedankmail’. Een mail die bezoekers ontvangen nadat zij een voorstelling hebben bezocht. In de mail worden zij bedankt, gevraagd om een recensie en gewezen op andere mogelijk interessante voorstellingen. Maandelijks verscheen een theateradvertentie in de Gooi- en Eemlander.

Zowel regionale als landelijke kranten en tijdschriften hadden veel aandacht voor de opening van het nieuwe theater.

BIJLAGEN

FINANCIËLE VERANTWOORDING

VERKORTE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

	BEGROTING 2018	WERKELIJK 2017	WERKELIJK 2016
Opbrengsten	3.017.325	2.181.912	1.834.268
Direct toe te rekenen lasten	1.623.080	1.309.527	1.162.927
BRUTO EXPLOITATIERESULTAAT	1.394.245	872.385	671.341
Lasten			
Personeelslasten	1.275.000	1.275.000	1.214.128
Aankoop en restauratie kunstcollectie	129.250	129.250	28.115
Exploitatielasten	450.000	443.650	393.416
Kosten incidentele projecten	60.000	120.997	0
Onderhoud en instandhouding	390.000	270.000	150.000
Afschrijvingslasten	0	0	60.000
Totale overige lasten	2.304.250	2.238.897	1.845.659
NETTO EXPLOITATIERESULTAAT	-910.005	-1.366.512	-1.174.318
Het nadelig exploitatieresultaat wordt gedekt door:			
Subsidie Gemeente Laren	390.000	364.500	339.000
Overige subsidies	5.500	5.454	5.454
Project gerelateerde bijdragen	200.000	374.875	615.639
Bijdrage incidentele projecten	69.300	122.700	0
Bijdragen aankoop en restauratie kunstcollectie	104.250	36.450	22.500
Bijdragen sponsors en giften	240.000	258.787	254.169
Rente-opbrengsten	0	1.920	10.236
SALDO BATEN EN LASTEN	99.045	-201.826	72.680
Vrijval resp. dotatie bestemmingsreserves en -fondsen	25.000	26.298	-294.385
SALDO BOEKJAAR	124.045	-175.528	-221.705

BESTUREN EN COMMISSIE PER ULTIMO 2017

Commissie van beheer

Erevoorzitter(s) en ereleden

Dhr. P.J. Kalff *erevoorzitter* (sinds 2007)

Dhr. R.J. Nelissen *erevoorzitter* (sinds 2001)

Dhr. W.P.M. van der Schoot *erelid* (sinds 2007)

Leden

Dhr. A.A.G. Fluitman *voorzitter*

Dhr. J.P. Sigmond *vicevoorzitter*

Dhr. G. Kuijper *penningmeester*

Dhr. P.H.C.J. van Doorne

Mw. C.S. de Klerk-Waller

Dhr. drs. E.J. Roest *commissaris van toezicht*

Dhr. E.A. Slokker

Dhr. T.W. Smit *gedelegeerd commissaris van toezicht*

Dhr. E.P. de Vries

Directie

Dhr. E.J. van Os *algemeen directeur*

Dhr. J.R. de Lorm *museumdirecteur*

Stichting Vrienden van het Singer Museum

Ereleden

Dhr. drs. F.B. Deiters (sinds 2017)

Leden

Mw. Mr. C.S. de Klerk-Waller *voorzitter*

Mw. J. van Eck *secretaris*

Mw. S. Bendel-van Peski *evenementen & activiteiten*

Dhr. C.L. Hamming *penningmeester*

Mw. J. Hilbrink-Langemeijer *winkelvrijwillig(st)ers*

Mw. Drs. H. Stoop-de Meester *artotheek & Singer prijs*

Dhr. L. Vollebregt *museumshop*

Artotheek Commissie

Harriet Stoop-de Meester *voorzitter*

Winy Coebergh-Hooft Graafland *penningmeester*

Helen Schellens-van Kippersluis

Marina van den Bosch-van Nispen tot Sevenaer

Annemarie Sibbing-de Bruijn

Karin-Kannekens-Ruseler

Livia Bixner-Droge

Charlotte van Weede-Arnold

Monique Vos-van Acker

Eef Langelier-Nuijten

MEDEWERKERS EN VRIJWILLIGERS ULTIMO 2017

Medewerkers

Mw. R.C.M. Alessie *medewerker publieksservice*

Mw. Y. van Beek *buffet*

Mw. E. van den Bent *medewerker publieksservice*

Mw. M. Bouman *medewerker publieksservice*

Mw. L.B.M. Bunschoten-Derwig *medewerker publieksservice*

Dhr. B. Calis *suppoost*

Mw. T. van Deijk *educatie*

Dhr. N.J. Dix *suppoost*

Mw. A. Dooijewaard-Coolegem *directieassistent*

Mw. E. Driessen *publiciteit*

Mw. A.J. Erenstein-Oosterhof *buffet*

Dhr. E.H.M. van Gelderen *suppoost*

Mw. M. van den Ham *buffet*

Mw. A.R.M. Hees-Duurland *buffet*

Mw. H.H.W. Hilhorst *assistent boekhouding*

Mw. W. Hittema-Brakkee *buffet*

Dhr. P. Hoekstra *suppoost*

Mw. A. de Jager *medewerker publieksservice*

Dhr. J.G. de Jong *evenementen*

Dhr. C.A.M. Jungerling *hoofd boekhouding*

Dhr. C.D.K. Kleijer *suppoost*

Mw. M. Krumpelman *buffet*

Mw. K. Kühbauch *shopmanager*

Mw. C. L. Laoût *shopassistent*

Dhr. D. Leiker *suppoost*

Mw. A.M. van Lienden *conservator*

Mw. M. van Liere *tentoonstellingscoördinator*

Dhr. J.R. de Lorm *museumdirecteur*

Mw. E. Meijer *medewerker publieksservice*

Dhr. R. Meijerink *huismeester*

Mw. M. Meinema *medewerker publieksservice*

Dhr. B. Menninga *medewerker publieksservice*

Mw. L. van Miltenburg *buffet en verhuur*

Dhr. E.J. van Os *algemeen directeur*

Mw. P. van der Plaats *evenementen*

Dhr. R. Räkers *hoofd technische dienst*

Mw. L. Rijnja *suppoost*

Dhr. J. van Setten *technische dienst*

Mw. M. Sjollema *medewerker publieksservice*

Mw. D. Soer *medewerker publieksservice en educatie*

Dhr. B. van Steijn *technische dienst*

Dhr. Th. P.M. Strengers *huismeester*

Dhr. F. van der Veer *suppoost*

Dhr. J. Vermeij *suppoost*

Dhr. M. de Vries *buffet*

Dhr. Ph. Wartenbergh *hoofd buffet*

Dhr. T. van der Zwaan *suppoost*

Vrijwillige gastvrouwen theaterbezoek

Mw. H. Bouwsema
Mw. L.B.M. Bunschoten-Derwig
Mw. I. Capitain
Mw. E. Eggenkamp
Mw. A. Kielstra
Mw. E. Meijer
Mw. M. Pot
Dhr. D. van Puijmbrouck
Mw. C. van Ruiten
Mw. A. van Setten
Mw. J. Terschegget

Vrijwillige gastvrouwen en -heren museumbezoek

Mw. J.C.C. Baar
Mw. J. Blaauw
Mw. W. Bout
Mw. L. Bouwsema
Mw. M. van Boxtel
Mw. L. Ceulemans
Mw. Y. van Daelen
Mw. M. Dane
Mw. G. Dresselhuys
Mw. H. de Gast
Dhr. W.J.G. van der Heijden
Mw. L. Hesp
Mw. L. Horbach
Mw. M. Ingen Housz-Melchers
Mw. L. de Keijzer
Mw. J. Kroijmans
Mw. H. van Leeuwen
Mw. H.A. Moes-van Eunen
Mw. T. Muller-de Vries
Mw. M. Padberg-van Santbrink
Dhr. D. van Puijmbrouck
Mw. W. Rooswinkel

Mw. C. van Ruiten
Mw. N.E.M. Söntken
Mw. W. Timmerman
Mw. I. Vaassen
Mw. H.A. Visser
Mw. J. Weijburg
Mw. J. Westwater
Mw. L. ten Wolde-Dekker
Mw. W.H. de Zwaan-Kaars Sypesteijn

Vrijwillige museummedewerkers

Mw. E. Truffino-Kamphuis
Mw. A. Kielstra

Vrijwilligers museumshop

Mw. W. Aalberts
Mw. M. van den Berg
Mw. W. Blok-Bosboom
Mw. H. Boot
Mw. G. van den Brink
Mw. H.P. van Buuren
Mw. S. Collot d'Éscury
Mw. M. Creton
Mw. H. Droog
Mw. J. van Eck
Mw. L. Geerts-Mandersloot
Mw. M. Gille
Mw. M. van Hövell tot Westervlier-Fetter
Mw. J. König
Mw. A. Kranenberg-de Vlaming
Mw. M. van Laarhoven
Mw. C. Laoût
Mw. A. van Male-Boersma
Mw. J. Newman
Mw. C.L. Onnes-Vink
Mw. E. van Rens-Leenaarts

Dhr. J. Roovers
Mw. R. Sjouke
Mw. L. Smirnova
Mw. M. Teerink
Mw. L. van der Veen
Mw. E.M.H. Veltman-van Lamsweerde
Mw. C. Vinke-Vehmeijer
Mw. C. Vis
Mw. B. van der Vleugel
Mw. I. Voigt
Mw. S. Vos
Mw. A. de Vries
Mw. D. Witkamp
Mw. M. Wiggman

Rondleiders

Mw. A. van Avezaath
Mw. N. Bergers-Faas
Mw. D. Koninkx
Mw. A.T. Monchen
Dhr. A.H.J. van den Bosch
Mw. C. Ongering-van Gendt
Mw. A. Kielstra
Mw. C. Clavaux

LIJST PUBLICATIES

Publicaties 2017

Xantha Berger, Anne van Lienden, Jan Rudolph de Lorm en Cristina Vives, *Cuban Art Now*, Laren (Singer Laren)/ Zwolle (Waanders Uitgevers) 2016 (ISBN 978 94 6262135 0)

Jan Rudolph de Lorm, Evert van Os, *Bouw in Beeld, aquarellen van Henni Haselaar*, Laren (Singer Laren)

G. Spee, *Pim in Singer Laren*, Laren (Singer Laren) 2017.

Publicaties van medewerkers:

A. van Lienden, 'De Singers en De Stijl. Een Amerikaans verzamelaarsechtpaar in Laren en Blaricum', in: *Tussen Vecht en Eem*, tijdschrift voor regionale geschiedenis, jrg. 35, nr. 2, mei 2017, pp. 153-161, herplaatst in: *Deelgenoot*, periodiek Historische Kring Blaricum, nr. 85, najaar 2017, pp. 2075-2083.

In de volgende publicaties werden werken uit de Singercollectie afgebeeld:

M. Andriessen, J. de Bruijn, F. van Dijke e.a., *Rumoer in de stad; de schilders van tachtig*, tent.cat. Zwolle (WBOOKS)/Den Haag (Gemeentemuseum) 2017.

L. van de Beek, M. Jongedijk, H. Tijssen, *Kunstenaresen op de noordelijke Veluwe 1880-1950*, tent.cat. Venlo (VanSpijk/Rekafa)/Nunspeet : ; tent.cat. Noord-Veluws Museum, 2017.

S. de Bodt, D. Lobstein, L.van Noortwijk e.a., *Jongkind & vrienden, Monet, Boudin, Daubigny en anderen*, tent.cat. Bussum (THOTH)/Dordrecht (Dordrechts Museum) 2017.

K. Breukel, A. Kos, *Erfgooiers geportretteerd*, Goois Natuurreservaat/Stichting Stad en Lande van Gooiland 2017.

K. van der Geer, Sluijters, Gestel, Kelder. *De passie van verzamelaar Wim Selderbeek*, tent.cat. Zwolle (Waanders Uitgevers)/Alkmaar (Stedelijk Museum) 2017.

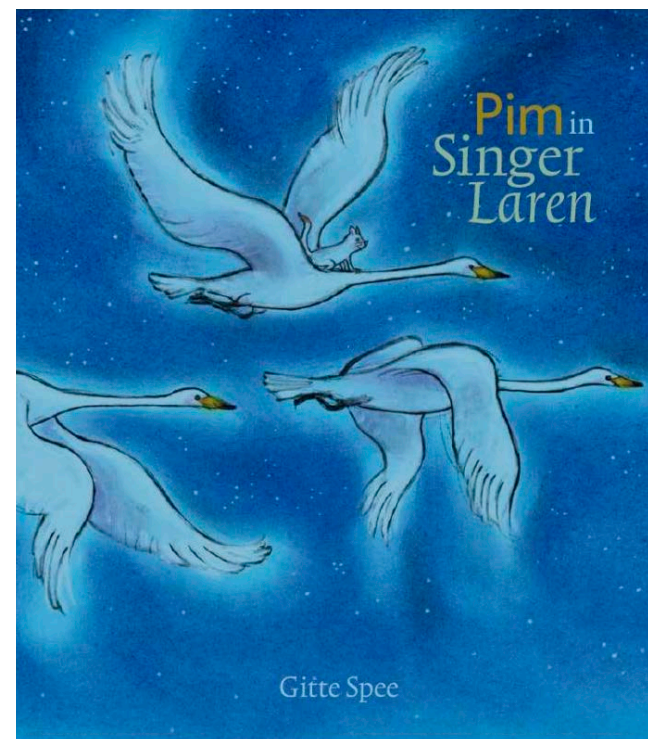
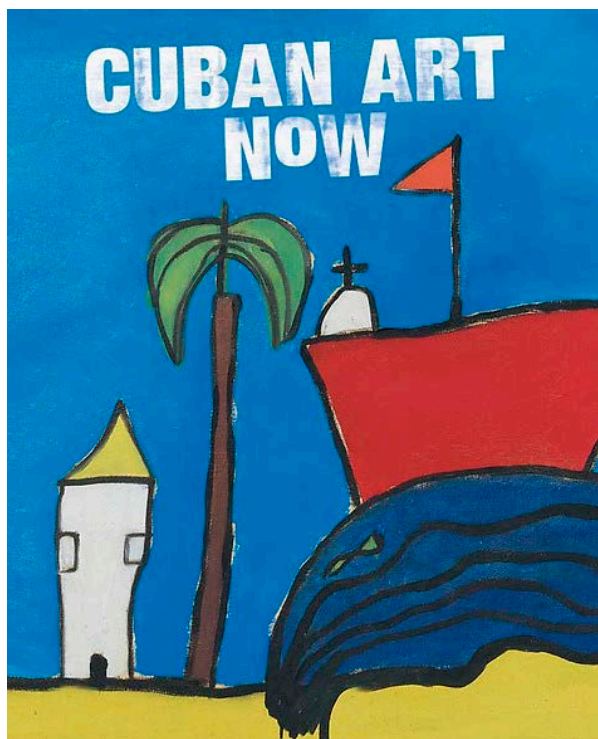
H. Janssen, *De uitvinding van een nieuwe kunst Piet Mondriaan & Bart van der Leek Laren 1916-1918*, tent.cat. Zwolle (WBOOKS)/Den Haag (Gemeentemuseum) 2017.

D. Koninkx, *De stijl van Lou Loeber*, tent.cat. Kortenhoef (Stichting Kunst aan de Dijk) 2017.

A. Kraayenga, *Marius Bauer, 1867-1932; Oogstrelend Oosters*, Zwolle (WBOOKS)/Wassenaar (Bauer Documentatie Stichting) 2017 (tweede herz. druk).

A. van Lienden, 'De Singers en De Stijl. Een Amerikaans verzamelaarsechtpaar in Laren en Blaricum', in: *Tussen Vecht en Eem*, tijdschrift voor regionale geschiedenis, jrg. 35, nr. 2, mei 2017, pp. 153-161, herplaatst in: *Deelgenoot*, periodiek Historische Kring Blaricum, nr. 85, najaar 2017, pp. 2075-2083.

E. van Rietschoten, *A ghost of a portrait; Authenticating Symphony in White. Girl in muslin dress*, masterscriptie Amsterdam (Universiteit van Amsterdam) 2017.

LIJST TENTOONSTELLINGEN

10-09-2016 t/m 08-01-2017

Schoonheid te koop. Kunsthandel Frans Buffa & Zonen

De Kalverstraat, de bekendste winkelstraat van Nederland, is niet altijd een aaneenschakeling van kleding- en schoenenwinkels geweest. In de achttiende en negentiende eeuw waren er ook veel prenten- en kunsthandelaren gevestigd. Een van de bekendste was kunsthandel Frans Buffa & Zonen. De Italiaanse prentenverkoper Francesco Buffa vestigde zich in 1790 in Amsterdam en legde de basis voor een kunsthandel die meer dan 150 jaar een stempel drukte op de smaak van het Nederlandse publiek.

In samenwerking met het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis wijdde Singer Laren een tentoonstelling aan deze belangrijke kunsthandel. De diversiteit aan relaties tussen de kunsthandelaar en zijn kunstenaars en tussen klanten en verzamelaars vormde de rode draad van de tentoonstelling.

18-01-2016 t/m 14-05-2017

Desirée Dolron

Desirée Dolron (1963) verwierf met haar werk de afgelopen twintig jaar zowel nationaal als internationaal grote bekendheid en is een van de meest succesvolle Nederlandse kunstenaars van haar generatie te noemen. Haar fotoseries en videowerken zijn altijd het resultaat van langdurig onderzoek en een diepgaand engagement met haar onderwerpen. Via een minutieus artistiek proces brengt zij werken tot stand die gelezen kunnen worden als bespiegelingen op zowel de materiële als de spirituele wereld. Vanaf begin 2017 toonde Singer Laren een overzicht van het werk van Desirée Dolron. Naast haar diverse fotoseries, was in deze tentoonstelling een aantal nooit vertoonde videokunstwerken te zien zijn.

18-01-2017 t/m 14-05-2017

Gestel en Sluijters: De vrouwen**Een keuze van Desirée Dolron**

Voor de tuinzalen van het museum heeft Désirée Dolron als gastcurator een presentatie samengesteld van schilderijen van Leo Gestel en Jan Sluijters uit de Singercollectie, aangevuld met een aantal bruiklenen. Dolron heeft een bijzondere voorliefde voor de vrouwbeelden van Leo Gestel (1881-1941) en Jan Sluijters (1881-1957). Specifiek de naakten van beide kunstenaars hebben voor haar een sterke zeggingskracht en tijdloos karakter. Gestel en Sluijters kregen begin 20ste eeuw bekendheid als 'ultra-modernen'. Tot op de dag van vandaag verlenen deze vrouwbeelden een onweerstaanbare aantrekkingskracht.

23-05-2017 t/m 24-09-2017

Cuban Art Now

Na de val van de Berlijnse muur in 1989 is een opmerkelijke bloei van de Cubaanse kunst ontstaan. Jonge kunstenaars bouwen er voort op een eeuwenlange traditie van verheven cultuur. Door het revolutionaire kunstonderwijs blijft geen talent onontdekt. Samen met het isolement van het eiland leidt dit tot een artistieke puurheid die ongeëvenaard is in heel Latijns Amerika. *Cuban Art Now* toonde de kunstcollectie van een Nederlands echtpaar dat vanaf 1996 op Cuba woonde en werkte en ter plekke in ruim twintig jaar een veelzijdige kunstcollectie heeft opgebouwd. De verzameling bevat werken van internationaal gevestigde kunstenaars als Alejandro Campins, Michel Pérez (Pollo), Flavio Garcandio, José Emilio Fuentes Fonseca (JEFF), José Eduardo Yaque en K'cho. Ook de beroemde fotografen Alberto Korda en José Alberto Figueroa ontbreken niet. Met *Cuban Art Now* bood Singer Laren in de zomer een verrassende kijk op de bruisende Cubaanse kunstwereld waar kunst en leven één zijn.

23-05-2017 t/m 17-09-2017

Tentoonstelling *Cuban Art Now*

De bouw in beeld

Deze zomer was het zover: Singer Laren opende een nieuw theater en een nieuwe centrale entree voor haar museum, theater en beeldentuin. De Larense kunstenaar Henni Haselaar legde de bouw vast in een serie van ruim 80 aquarellen. Haar aquarellen waren te zien in de Van den Brink Galerij van het museum. De werken waren te koop en de opbrengst kwam ten goede aan de nieuwbouw.

24-05-2017 t/m 25-06-2017

Kunstenarsvereniging Laren – Blaricum

Naast *Cuban Art Now* exposeerden de leden van de Kunstenarsvereniging Laren-Blaricum weer hun recente werk in Singer Laren. Een mooie traditie die begon in 2005. Vanaf dat moment exposeren de kunstenaars tweejaarlijks in Singer Laren. De kunstenaarsvereniging werd ruim 90 jaar geleden opgericht en kent een rijke traditie. Leden van het eerste uur waren Co Breman, Herman Kruidyder, Bart van der Leek, Willem en Jacob Dooijewaard en William Singer. Alle werken in de tentoonstelling waren te koop.

27-06-2017 t/m 24-09-2017

Meesters van de Oriënt

In navolging op *Laren – Blaricum* toonde Singer Laren in de Tuinzalen van het museum *Meesters van de Oriënt*. Bezoekers gingen mee op reis met onder andere Ferdinand Hart Nibbrig, Marius Bauer en Willem Dooijewaard. In navolging van Franse en Engelse kunstenaars, schrijvers en avonturiers zochten tussen 1870 en 1940 ook Nederlandse kunstenaars inspiratie in Arabische culturen en het Verre Oosten. De kunstwerken komen uit de museumcollectie van Singer Laren en zijn zelden te zien.

10-10-2017 t/m 07-01-2018

Mooiste Modernisten

Begin september opende Singer Laren een nieuw theater en entreegebied. Dit was een mooie aanleiding om de eigen collectie van Singer Laren te tonen, aangevuld met diverse bruiklenen waarvan een aantal uit particuliere collecties die zelden of nooit te zien zijn. Met ruim 120 schilderijen toont *Mooiste modernisten* de bloei van de kunst in de tweede gouden eeuw. *Mooiste Modernisten* toonde de ontwikkeling in de Nederlandse schilderkunst in de periode 1870-1940 die begint met de Haagse School en het Amsterdams impressionisme en uitloopt in vele avant-garde stromingen als het pointilisme, luminisme, kubisme, expressionisme en De Stijl.

10-10-2017 t/m 07-01-2018

De Stijl. Grafische Vormgeving

In tegenstelling tot de kleurrijke zalen van de tentoonstelling *Mooiste modernisten*, waren er in de Van den Brink Galerij strakke lijnen en geometrische kleurvlakken in rood, geel en blauw te zien: de kenmerken van kunstbeweging De Stijl. In samenwerking met de Stichting Nederlands Affiche Museum liet Singer Laren zien op welke manier De Stijl van betekenis is geweest voor de grafische vormgeving en op welke wijze de directe en functionalistische beeldtaal in afficheontwerpen werd ingezet. De affiches waren veelal afkomstig uit anonieme privécollecties. De presentatie is vormgegeven door Gielijn Escher.

Tentoonstelling *Mooiste Modernisten*

MUSEALE AANWINSTEN

Aanwinsten 2017

17-1-1

Erwin Olaf (geb. 1959)

Cathedral, uit de serie *After Rodin*, nr. VI, 2016

Chromogenic print (kleurenfotografie), 130 x 100 cm

Aankoop Stichting Vrienden van het Singer Museum
met een bijdrage van de Young Singers

17-2-1

Herman Kuijt (1893-1978)

Landschap bij Laren (uitzicht van villa Vita Nuova), ca. 1910

Olieverf op board, 27,5 x 22,3 cm

Aankoop Stichting Vrienden van het Singer Museum
met steun van de BankGiro Loterij

17-3-1

Jan Sluijters (1881-1957)

Portret van Greet van Cooten, 1918-1919

Olieverf op doek, 127 x 96 cm

Bruikleen uit particulier bezit

17-3-2

Jan Sluijters (1881-1957)

Staand naakt aan het strand, ca. 1935

Olieverf op doek, 99 x 69,5 cm

Bruikleen uit particulier bezit

17-4-1

Vilmos Huszár (1884-1960)

Bridgers, 1932-1933

Olieverf op doek, 71 x 81 cm

Bruikleen uit particulier bezit

17-5-1

Evert Pieters (1856-1932)

De tuin van Villa De Wilde Zwanen, ca. 1911-1914

Olieverf op doek, 82 x 103 cm

Aankoop Stichting Vrienden van het Singer Museum

17-6-1

Piet van Wijngaerdt (1873-1964)

Zelfportret, ca. 1918-1920

Olieverf op doek, 110 x 80

Schenking uit particulier bezit

17-7-1

Willem Steelink jr. (1856-1928)

Gedekte tafel, 1915

Olieverf op doek, 100 x 120 cm

Legaat uit particulier bezit

17-8-1

Armando

Torso (nr. 119), 2005

Brons, 200 x 82 x 68 cm

Bruikleen van de kunstenaar

LIJST THEATERVOORSTELLINGEN 2017

Januari 2017

Zaterdag	7 Januari	Diederik van Vleuten, <i>Mijn nachten met Churchill</i>
Zaterdag	14 Januari	Rouxlala, <i>Concert des Levens</i>
Vrijdag	20 Januari	Jan Beuving, <i>Raaklijn</i>
Maandag	23 Januari	Henk van Os, <i>Lezing</i>
Donderdag	26 Januari	Ton van Kempen, Nicoline van Beek, Karin Kuijper, <i>Madame Manet</i>
Zaterdag	28 Januari	Peter Beets Trio, <i>Opera meets blues</i>

Februari 2017

Zaterdag	4 Februari	Ernst de Corte, <i>Lied van mijn vader</i>
Donderdag	9 Februari	Kiki Schippers, <i>Wie Kijkt?</i>
Zaterdag	11 Februari	Groots en meeslepend, <i>Groots en meeslepend wil ik leven</i>
Maandag	13 Februari	Henk van Os, <i>Lezing</i>

Maart 2017

Donderdag	2 Maart	Solostories, <i>PAAZ</i>
Zaterdag	4 Maart	Mike Boddé, <i>De geurige man</i>
Maandag	6 Maart	Karin Haanappel, <i>Lezing</i>
Vrijdag	11 Maart	Michiel Borstlap, <i>Velvet</i>
Donderdag	23 Maart	Helmert Woudenberg, <i>Het vierde gezicht</i>

April 2017

Zaterdag	1 April	Dichterscollectief, <i>Leer mij de mensen kennen</i>
Vrijdag	7 April	George van Houts, <i>Kom Plot</i>
Zaterdag	8 April	Ilja Reijngoud Quartet, <i>Goldie meets Silver</i>

Mei 2017

Donderdag	4 Mei	Ariella Kornmehl, <i>Wat ik moest verzwijgen</i>
-----------	-------	--

September 2017

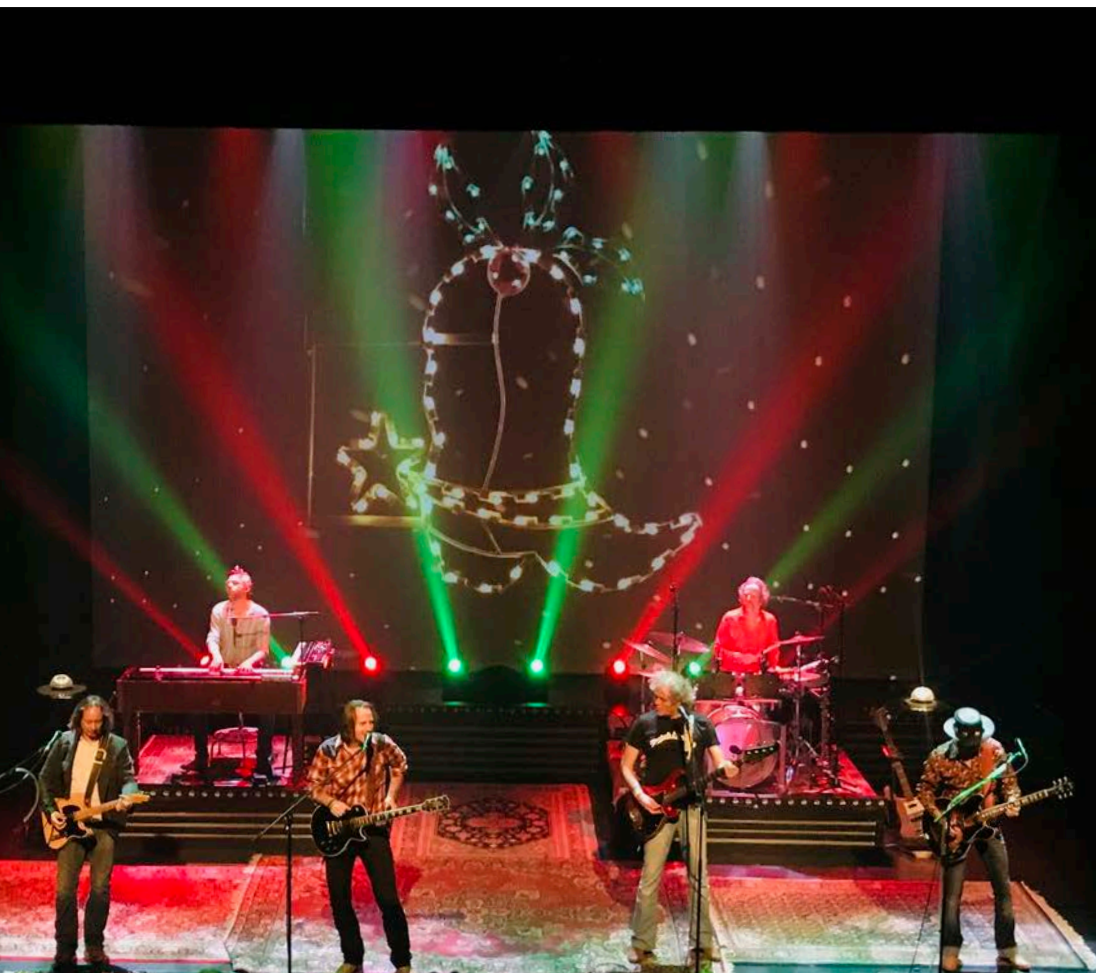
Donderdag	21 September	Ellen ten Damme, <i>Paris Berlin</i>
Zaterdag	23 September	Purper, <i>Purper's vier jaargetijden</i>

Nederlands Dans Theater bij de opening van het nieuwe theater

Oktober 2017

Vrijdag	6 Oktober	Madelijne Kool, <i>Wake up Kool</i>
Zaterdag	7 Oktober	Johanna ter Steege, <i>Terror</i>
Dinsdag	10 Oktober	De Verleiders, <i>Niets meer te kiezen</i>
Woensdag	11 Oktober	Toneelgroep Maastricht, <i>Brieven uit Genua</i>
Vrijdag	13 Oktober	Youp van 't Hek, <i>Een vloek en een zucht</i>
Zaterdag	14 Oktober	Mr Richard Parker, <i>Chris Hinze</i>
Woensdag	18 Oktober	Frederique Sluyterman van Loo, Irene Kuiper en Ger Otte, <i>In bed met Dietrich en Piaf</i>
Zaterdag	21 Oktober	Van der Laan & Woe, <i>Pesetas</i>
Zondag	22 Oktober	Het Kleine Theater, <i>Het zigeunermeisje huilend op een steen</i>
Zondag	29 Oktober	Hans Janssen, <i>De Stijl in Laren</i>
Dinsdag	31 Oktober	Ernst Daniel Smit & the Four Baritones, <i>Circles</i>

November 2017

Vrijdag	3	November	Carry Tefsen, Trudy Labij, Ingeborg Elzevier, <i>Gouwe Ouwe</i>
Zaterdag	4	November	Het Nationale Theater, <i>Het verzamelde werk van William Shakespeare</i>
Zondag	5	November	Van der Vlugt & Co, <i>Met andere Oogen</i>
Woensdag	8	November	Andermans Veren, <i>Er mag zoveel niet</i>
Vrijdag	10	November	Eric Vaarzon Morel, Gijs scholten van Aschat, Eric Vloeimans, <i>Duende</i>
Zaterdag	11	November	Mylou Frencken & muzikanten, <i>Leven in het lied</i>
Zondag	12	November	Henk van Os, <i>De Ploeg</i>
Dinsdag	14	November	Veldhuis & Kemper, <i>Geloof ons nou maar</i>
Woensdag	15	November	Harry Sacksioni, <i>Once upon a time</i>
Zaterdag	18	November	Toneelgroep Suburbia, <i>Neelie!</i>
Zondag	19	November	Drs Down
Zondag	26	November	Jan Rudolph de Lorm, <i>Hollands Modernisme</i>
Donderdag	30	November	Herman van Hove, e.a., <i>In de Schaduw van Toon Hermans</i>

December 2017

Vrijdag	1	December	Sanne Vogel, <i>Nieuwe Familie</i>
Zaterdag	2	December	Abdelkadar Benali & Lavinia Meijer, <i>Brief aan mijn dochter</i>
Woensdag	7	December	Freek de Jonge, <i>Koffers</i>
Vrijdag	8	December	Theo Nijland, <i>Desalniettemin</i>
Zondag	10	December	Audrey Bolder, <i>Bep, de dochter van Rietveld</i>
Woensdag	13	December	Marc de Hond, <i>Scherven brengen geluk 2.0</i>
Donderdag	14	December	Dutch Eagles, <i>Fly like an eagle</i>
Vrijdag	15	December	<i>Liesbeth de Musical</i>
Woensdag	20	December	Nits, <i>Theatertournee 2017-2018</i>

Dutch Eagles, *Fly like an Eagle*